

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1664

§. IV. Deum vero caelestibus corporibus velut instrumentis vti, ad
sublunarium curationem, expenditur & fusè declaratur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13517

tificem attendere : illud tamen minimè credo, semihoras quòd curet, aut quadrantes; exiguæ hæ sunt minutia, neque dignæ satis quibus ingenium istud attendat, quod rotulis tam egregiè accurateque conficiendis rectiùs impenditur, quam quadrantium exprimentorum anxiam & parum vtili curâ. Quid enim? an tanta res est quadrans, vt illi totam impendat machinam, artemque suam?

tarum, & horarum, sed & quadrantium & minutorum exactam rationem habet.

20. Næ tu profecto automatatum imperitus es, ista qui loqueris! ignoras sane quod sit automatis illius horologiique officium & finis: quin imò, quo peritior est artifex & exactior, eò minimarum etiam rerum, quæ machinam totam constituunt, maiorem habet rationem, conscius in minimis totam consistere machinæ elegantiam & perfectionem. Idcirco non horas modò & quadrantes, sed & minuta singula exprimere, in votis habet. neque verò minoris molis est & artis, quadrantem vnum minutumque exactè horologio determinare, quam horam diemue integrum: imò illud conficere, maioris artis est.

S. IV.

Deum vero caelestibus corporibus veluti instrumentis vti, ad sublunarium curationem, expenditur, & declaratur.

21. **R** Vdem sane obscuramque quamuis, aliquam tamen diuinæ industriæ, quam in procurandis rebus sublunaribus Deus adhibet, imaginem exposuimus: quam si Aristoteles non intellexit, aut potius intelligere si noluit, magno tamen ea nobis erit vsui, vt curam quam rerum omnium, humanarumque potissimum, gerit Deus, liquidò cognoscamus. Verùm humana non attingentes modò, ea quæ terræ, terrenarumque rerum curam spectent, tantummodò exponemus.

Ostenditur quod caelestia, corpora, sublunaria sunt instrumenta.

22. Certè si res omnes prout in hâc atmospharâ obueniunt, tantummodò oculis contemplerur, vicissitudinem inquam aëris, ventorum inconstantem rabiem, pluias, grandinem, niues, glaciem, calorem, frigus, dies noctesque, & has quidem modò breues, modò longas, modò mediocres, obscuras modò, modò sublustras: rursus, anni tempestatem & temperiem ad eò diuersam;

Qua sit singula seorsim species, casu credes accidere omnino.

fam ; & nunc quidem arbores fruticesque, in flores & folia calices suos expandere, quibus decentissimè quasi vestiuntur; nunc vero denudari vestimentis omnibus ornamentisque spoliari, sic ut non nisi squallida extendant brachia, luridos stipites & siccos ramos : item animalium distinctionem ; dum alia quadrupedia terram occupant , aërem alia circumuolitant , alia vndis incubant , alia denique intra terræ, quam reptando radunt, viscera sedem ponunt : hæc vero omnia & singula, modò nidos construere, modò generare, modò pullis vndique alimenta conquirere, modò sedes etiam gregatim mutare : hæc inquam si superficie tenus tantum aspiciamus, certum est puerorum instar, qui horas mallei campanæque repetitis ictibus indicari audiunt, artisque omnis quæ in rotis est, ignari sunt interim, illico exclamaturos nos, hæc quidem omnia casu euenire : noctem esse quia nox est, æstatem quia sic contigit, pluere quia sic cecidit, res ire prout eunt, & quòd eant casu fortuito, & sic quasi temerè.

*Sin verò
ordinatam
verum, et-
iam mini-
marum ori-
ginem &
interitum
attendis,
artificem
illico sum-
mum ad-
miraberis.*

23.
Verum qui penitiùs altiusque rem considerat, omnemque rerum ordinem vicissitudinumque symmetriam attendit ; & quidem hyemes æstatesque in orbem ire, seseque per veris temperiem, autumnique humores statis temporibus excipere ; noctes & dies certis fixisque interuallis minui & augeri : frigora, caloresque per vices imperium tenere & sibi inuicem prædominari : animantia & volucres, suos habere præfixos terminos, quibus nidos summâ arte construant, pullos excludant, foueantque : arbores autem & plantas id veluti persentiscere, ecquando calices floresque fas sit protrudere per naturæ leges, idque non ante præfixum tempus moliri audeant aut possint ; rursus quamdiu folia sustentare, & quasi manu tenere, quando verò ea debeant manumittere, & sub terras vires contrahere, extendendis radicibus nouisque quasi suppetiis conquirendis : insecta denique ipsa, ne sim infinitus, muscas, culices, locustas, cynifesque certis prodire temporibus, certis agere, certis occumbere : atque hæc omnia suis euenire tempestatibus, suis esse, suis redire, idque iam tot annorum non interrupto lapsu, modoque ferè semper simili & eodem : quid qui eiusmodi cogitationibus mentem implet, exclamare poterit, nisi magnificum illud Dauidis, quòque omnia continentur, *Magnus Dominus & laudabilis nimis*, magnus omnino

omnino artifex, qui tantam varietatem, sine vllâ totius machinæ, artisque varietate, inter se committit, continet, & moderatur.

*Probat
autem, ad
hac produ-
cenda, ca-
lestia cor-
pora adhi-
beri.*

24. Magisque percellor, & in eâ quam de Deo concipere incipio existimatione confirmor amplius, quod artificium obscure saltem intelligam, illudque percipiâ *Cæli ordinem è terrâ rationem petere*, cum videam liquido, ea non nisi sublunariis rebus aut procreandis, aut fouendis, aut permutandis deseruire; & in hunc finem à Deo quasi instrumenta applicari, sicut rotularum lapsus horologio dirigendo. Illud enim certum est & manifestum, quod si Solis tantummodò Lunæque cursus sisterentur, vnoque starent fixi loco, totam illico inuertendam esse imò subuertendam terræ machinam, omnem illico perituram Vniuersi symmetriam. Nam præterquam quod alteri hemisphærio perpetua nox incumberet, quæ frigore & obscuritate, totum illum terræ tractum redderet inhabitabilem; illa certè spheræ dimidia pars, cui Sol perpetuò directus immineret, parum foret animalium vsibus accommodata, & quæ plerumque foret sterilis. Regiones enim illæ, quæ proxime Soli subiacerent, radiis caloreque adustæ, & in puluerem redactæ, nullum frugibus darent locum, animalibus verò ne respirandi quidem facultatem, tantis ignibus ardens aër; remotiores verò à sole pro-uinciæ, perpetuò rigerent frigore, atque adeo habitationi victique minùs accommodæ; aliquæ tantum regiones intermediae, temperatiori fruèrentur aurâ; sed hæc terræ portio, tantæ non sufficeret alendæ hominum animaliumque multitudini; præterquam quod quatumuis remissus calor, si semper duret, nec vllâ vicissitudine temperetur, sensim terræ succum exedat, humoremque subducat, aërem verò malignitate corrumpat, vnde id quidem foret consequens, generationem paulatim diminuedam, fruges annonamque putrefaciendam, aërem respirationi necessarium inficiendum intemperie, totumque hoc modo hominum, animaliumque genus, breui tempore conficiendum.

*Per motu
Solis, om-
nis anni,
tempesta-
tum, die-
rumq; ex-
noctiâ va-
rietat tagi*

25. Aduertite nunc quantâ industriâ rotas illas, orbisque cœlestes mutuò inter sese nexu, horologij instar composuerit, vnumque alteri innexuerit sagax Deus. Supremam quidem quasi primam rotam, Firmamentum statuit magnus ille artifex, à quo ceu à primo mobili, aut si id primum non est, saltem vt à secundo, oculisque nostris magis conspicuo astra omnia, Planeta-

rumque

*necessaria
orbi indu-
cium,*

rumque orbes raperentur, diurno motu ab ortu occasum versus: & hæc est nocturnum dierumque origo. At vnde tanta inter hos diuersitas? dicam: interim ita raptus Sol, obliquum ipse carpit tramitem, orbemque suum percurrit Septentrionem inter & ortum medius, cum in vere Arietem ingreditur; cursumque hunc absolut vno anno, quem quidem Luna 29. diebus, hoc est plus quam duodecies vno anno conficit, suas interim gyrationes circa Solem voluente Venere, & suas Marte, calores & intemperiem Solis sine dubio, frigore suo & influxibus nobis non adeo cognitis, vt attemperent. Atque eccum dierum variationem, æstatis hyemisque vicissitudines, & omnium rerum sublunarium semina & exortus.

*Itæ frigus,
calor, ven-
ti, pluuia
æsteraque
animaliū
vita & ge-
nerationi
conducen-
tia.*

Sol namque per diem radios caloremque explicat, qui rursus per noctem temperatur. Calor hic vapores passim excitat, cosque è terrâ marique latè educit; qui per noctem condensati in nubes coguntur; & dum condensantur cogunturque, aër magnâ vi exprimitur, qui sic expressus ventum facit; venti verò in proximas impacti nubes, eas aut pluuiis, aut grandine niuibusque grauidas toto aère circumferunt, aut Solis ardori temperamentum allaturas, aut pluuias rigandæ terræ, niuesque fouendo solò, quasi hauftra circumlaturas; & hinc terræ debita fecunditas. Semina interim fruticumque radiculae & stirpes, calore solis excitantur, humoremque attrahunt, quem per venulas fibrasque in varia forment folia & fructus; spiritus subtiliorûe sanguis animalium alitur, & generationi aptatur, vires dantur quibus actiones quæque suas expediant, adurendas procul dubio calore perpetuo, & frigore etiam perpetuo nimium constringendas. Hinc omnis ea, quam non satis admiramur, rerum varietas, exortus, discursationes, sustentatio, & occasus: & omnia suis aptata locis & temporibus; quæ quidem non à floribus tantum terræque fructibus, sed & à muscis ipsis, vespis & culicibus rite & exactè obseruantur.

26.